

Principy a prostředky ochrany bezpečnosti potravin a PBU

Mgr. Aleš Peřina, Ph. D.

Potravina

- Zákon č. 110/1997 Sb. v platném znění o potravinách a tabákových výrobcích
- Jakákoliv látka určená ke konzumaci; potravina je také
 - Doplněk stravy: koncentrovaný zdroj vitamínů, minerálních látek a dalších látek s nutričním nebo fyziologickým účinkem určená ke spotřebě v malých odměřených množstvích
 - Výrobky pro zvláštní výživu: počáteční a pokračovací kojenecká výživa, potraviny pro výživu malých dětí, potraviny nízkoenergetické, bez fenylalaninu, bezlaktózové, pro sportovce, pro zvláštní lékařské účely

Předměty běžného užívání (PBU)

- Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví
- Materiály a předměty pro styk s potravinami (*food contact*)
- Kosmetické přípravky (*non food contact*)
 - látky určené pro kontakt s vnějšími částmi lidského těla (vlasový systém, pokožka, nehty, zuby, sliznice dutiny ústní, rty, vnější pohlavní orgány) za účelem čištění, parfemace, změny vzhledu nebo ochrany
 - estetická medicína jako doplňková služba
- Výrobky pro děti ve věku do 3 let (*non food contact*)

Zdravotnický prostředek

- Zákon č. 268/2014 Sb. o zdravotnických prostředcích
- Nástroj, přístroj nebo zařízení určené ke specifickému použití pro diagnostické nebo léčebné účely, vč. *mírnění nebo kompenzace zdravotního postižení*

Společná kritéria

- Bezpečnost
 - zdravotní: z pohledu účinků krátkodobých, dlouhodobých, kumulativně toxických, teratogenních nebo genotoxických
 - Látky s karcinogenním, mutagenním nebo reprodukčně-toxickým potenciálem
 - obecná: neexistuje nebezpečnost za rozumně předvídatelných podmínek
- Kvalita: soubor užitných vlastností charakterizující výrobek
- Informace: tvrzení o výrobku

Biologická nebezpečí I.

- **Nepatogenní a indikátorové mikroorganismy:**
nesourodá skupina mikroorganismů s *jistou* korelací k výskytu patogenů v prostředí.
 - **???** $>1.000 / g$ nebo ml nebo dm^2 nebo m^3 ???
 - Mezofilní aerobní bakterie
 - Koliformní
 - Koaguláza negativní stafylokoky

Biologická nebezpečí II.

- Patogenní a podmíněně patogenní mikroorganismy
 - Enterobakterie, enteroviry, protozoa
 - Koaguláza pozitivní stafylokoky (*Staphylococcus aureus*
 - kolonizace kůže a sliznic, infekce při oslabení organismu, se sklonem k tvorbě rezistentních kmenů)
 - Psychrofilní mikroorganismy v potravinách
- Plísně

**Upozornění SÚKL na stažení čisticího roztoku pro kontaktní čočky COMPLETE®
Moisture Plus™ od výrobce Advanced Medical Optics, Inc., USA**

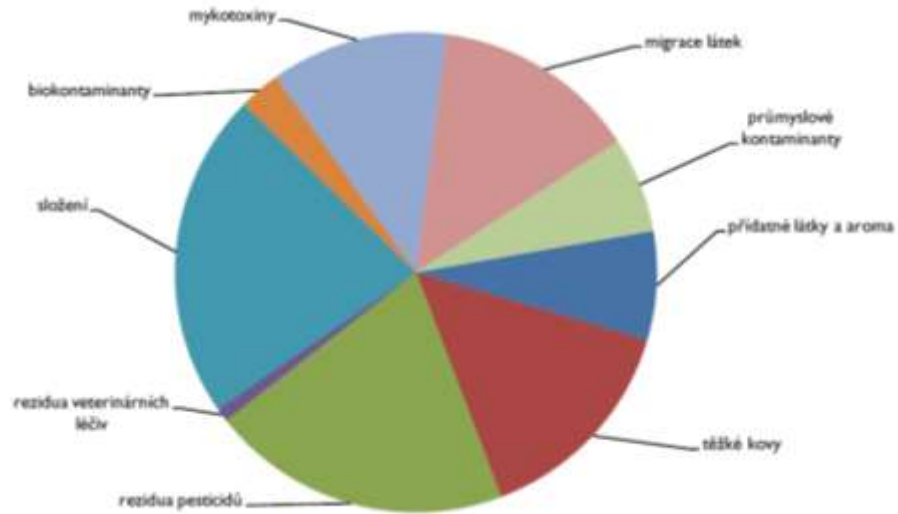
Upozorňujeme, že na základě poskytnutých dat se firma **Advanced Medical Optics, Inc., USA** dobrovolně rozhodla s okamžitou platností zastavit prodej a globálně stáhnout z oběhu čisticí roztok pro kontaktní čočky **COMPLETE® Moisture Plus™**. Stažení se týká všech šarží. Důvodem pro stažení bylo zjištění, že v USA došlo v posledních dvou letech k většímu výskytu infekčního onemocnění způsobeného mikroorganismem *Acanthamoeba*. Ze 46 zkoumaných případů onemocnění bylo 42 nositelů kontaktních čoček. 21 nositelů kontaktních čoček používalo čisticí roztok pro kontaktní čočky **COMPLETE® Moisture Plus™**. Ve 4 případech bylo onemocnění zjištěno i u lidí, kteří kontaktní čočky nenosili. Neexistuje žádný důkaz o přímé souvislosti mezi onemocněním a používáním zmíněného roztoku. Výskyt onemocnění je velmi malý, 1-2 případy na 1 milion nositelů kontaktních čoček.

Bližší informace o stažení získáte u distributora – společnosti Neomed s.r.o., kontaktní osoba Roman Veselý, telefonní linka 274 008 411, nebo na webové stránce www.neomed.cz

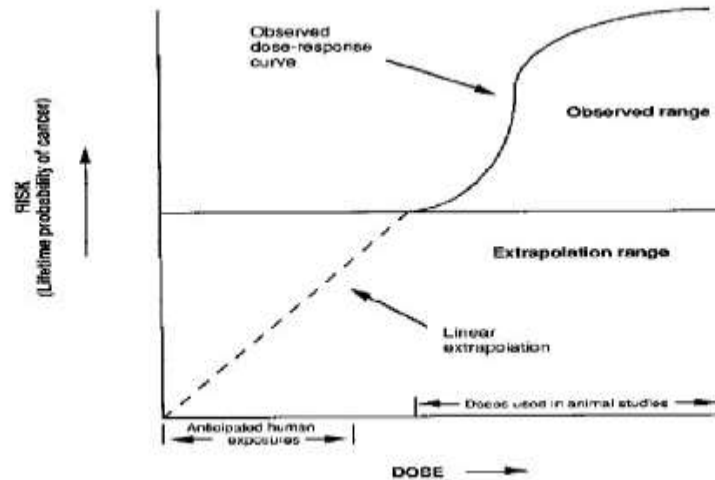
Chemická nebezpečí I.

- Látky **aditivní** a látky **kontaminující**
- Toxicita
 - Obecně: Schopnost látky vyvolat otravu
 - Prahový účinek odvozený od **No-Observed-Adverse-Effect- Level**
 - Bezprahový účinek vyjádřený pravděpodobností
 - Není zohledněn účinek směsí

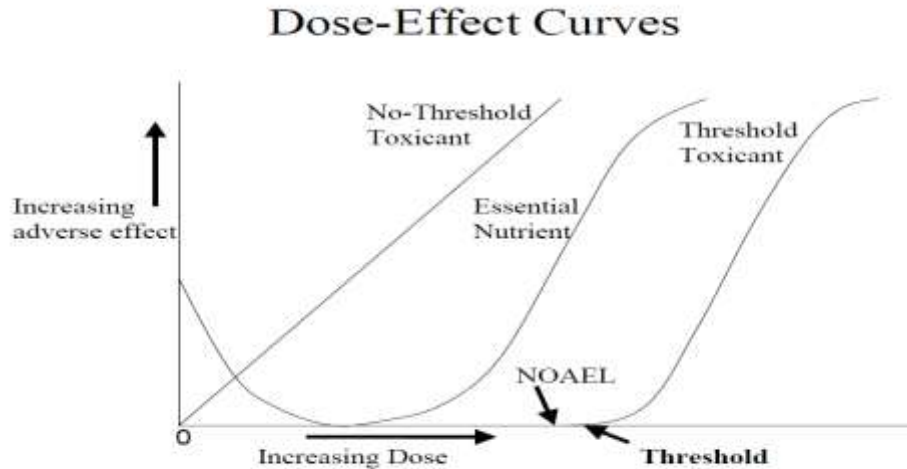
Co všechno je (taky) v potravinách?

Problém extrapolace

Prahový a bezprahový účinek

Chemická nebezpečí II

- Anorganické látky
 - Olovo ingesčně a inhalačně: neurotoxicita
 - Arsen ingesčně a inhalačně: toxicita, karcinogenita
 - Nikl, chróm dermálně: senzibilizace a alergizace (brýlové obruby)
- Organické látky
 - Zaostřeno na endokrinní disruptory
- Koktejlový efekt a syndrom chemické přecitlivělosti
 - Nespecifické příznaky, nejasné příčina, léčba symptomatická

Endokrinní disruptor

- Exogenní látka, která může mít povahu aditiva nebo látky kontaminující
 - Pesticidy, čisticí prostředky, hnojiva, plasty; zpravidla látka organické povahy
- Mění funkci endokrinního systému (člověka) vazbou na specifické receptory. Tím dochází k narušení endokrinní rovnováhy
 - Vývojově asynchronní spuštění fyziologických procesů
 - Zablokování fyziologických procesů
 - Změna dynamiky fyziologických procesů

non-government

Domů > Novinky > Dětské zboží bude bez bisfenolu A – ne díky ministerstvu, ale díky přístupu firem

Dětské zboží bude bez bisfenolu A – ne díky ministerstvu, ale díky přístupu firem

Prodejci přijímají výzvu Greenpeace k závazku nenabízet zboží s BPA

Novinky - 30 března, 2011

Česká republika stále otáčí se zákazem kojeneckých láhví s nebezpečným bisfenolem A (BPA), který měl být podle směrnice EU přijat více než před měsícem. Stejně šikovně bylo naloženo s návrhem Greenpeace rozšířit zákaz i na ostatní výrobky pro děti přicházející do styku s potravinami. Proto se Greenpeace obrátilo přímo na dovozce, výrobce a prodejce kojeneckého zboží s výzvou k dobrovolnému závazku nenabízet žádné produkty s BPA. Reakce odpovědných subjektů na výzvu jsou nadmíru pozitivní.

„Ocháně jsme téměř 30 subjektů – dovozce, výrobce, výrobci látek, lékárny i drogerie – a přestože nemáme ještě všechny odpovědi, zdá se, že naprostá většina našeho výzvu akceptuje. To je velmi pozitivní zpráva,“ vysvětluje Jan Prádník, vedoucí toxické kampaně Greenpeace ČR, a dodává: *„Prodejce jsme navíc vyzvali, ať zboží s BPA stáhnou z trhu neprodané a neokupí až do chvíle, i zde jsme se dočkali většinou pozitivních reakcí.“*

Pro spotřebitele a hlavně rodiče je to skvělá zpráva. Bisfenol A se totiž může uvolňovat nejen z kojeneckých láhví, ale i z jiného nádobí nebo stáří a dovážet se do potravin. Přidej potravinu jako podle doporučení Světové zdravotnické organizace (WHO) největším zdrojem BPA pro lidský organismus a navíc organismus kojenců a batolat je vůči BPA zejména citlivější.

Greenpeace proto již 10. února 2011 oslovilo Ministerstvo zdravotnictví ČR, aby zákaz přizpůsobilo rozšířit na všechny výrobky pro děti, které přicházejí do styku s potravinami. Ministerstvo výzvu neakceptovalo, a proto se Greenpeace obrátilo na samotné výrobce, dovozce a prodejce kojeneckého zboží a výzvu tak, aby se dobrovolně zavázali neokupovat zboží s BPA.

Související odkazy

Nebezpečné láhvičky s BPA i přes zákaz stále na trhu
Novinky

Nebezpečné láhvičky s BPA i přes zákaz stále na trhu
Taková zpráva

Skrytá hračka – skutečné ceny za toxické znečištění vod
Taková zpráva

Dětské zboží bude bez bisfenolu A – ne kvůli zákazům, ale díky přístupu firem
Taková zpráva

Greenpeace apeluje na prodejce: nenabízejte dětské zboží s bisfenolem A
Novinky

Greenpeace apeluje na prodejce: nenabízejte dětské zboží s bisfenolem A
Taková zpráva

ČR nestáhla včas zakázat bisfenol A v kojeneckých láhvích
Novinky

Fyzikální nebezpečí

- Cizí příměsi
 - Ostatní poranění, poškození zraku, sluchu, utonutí, uvíznutí, udušení, uškrcení...
 - Vniknutí drobného cizího tělesa (děti)

TLC VISION sluneční brýle

< Boots dětské sluneční brýle "Kids Sunglasses"

Cloud brýle proti slunci "Sunglasses" >

Hlášení RAPEX 49/2015

Sluneční brýle s kovovými obroučkami s tmavě šedými skly. Na připevněném kartonovém štítku jsou následující informace: "Category UV 400, CE".

Typ výrobku	1233
Kategorie	Ostatní - Ochranné pomůcky
Riziko	Poškození zraku
Nebezpečí	⚠ Přenos UV záření je příliš vysoký, a proto brýle nechrání dostatečně proti slunci.

Informace o produktu

- Výživové tvrzení (týká se jen potravin): sdělení nebo znázornění o změněném obsahu živiny v porovnání s obvyklým typem potravin („se sníženým obsahem tuku“)
- Zdravotní tvrzení: sdělení nebo znázornění, které zdůrazňuje prospěšný účinek potravin nebo složky na zdraví člověka, může zahrnovat snížení rizika onemocnění nebo aspekt zdravého vývoje dítěte
- Léčebná tvrzení jsou zakázána u potravin
- Neregulovaná tvrzení (*pro krásu, pro vitalitu...*)

Informace o produktu – léčebná tvrzení

- Schopnost **zcela** zabránit nemoci (pozor: není totéž, jako snížit její riziko), zmírnit ji, nebo vyléčit
- Léčebné tvrzení je, když:
 - Je uveden název nemoci
 - Je uveden příznak nemoci
 - Je uvedeno jiné slovo, které s nemocí souvisí (zánět, akutní, chronický atd.)

Informace o produktu

- Tvrzení zdravotní, výživové, léčebné
- Kritéria:
 - Pravdivost, čestnost, objektivnost, důkaz
 - Časté chyby: odkazy na neexistující studie, léčení/vyléčení nemoci, chybné deklarace o obsahu složek
- Výrobce zodpovídá, stát kontroluje, zákazník se rozhoduje
- Program *Zdraví 2020*: zdravotní gramotnost

Zdravotní gramotnost

- Schopnost získat, interpretovat a pochopit základní zdravotní informace a služby a schopnost využít tyto informace a služby k lepšímu zdraví.
- Předpokladem pro zvýšení zdravotní gramotnosti je i dostupnost kvalitních a srozumitelných informací s využitím informačních systémů zaměřených na lidi, jako jsou např. sdělovací prostředky, webové informace či informace pro spotřebitele na výrobcích

Státní (zdravotní) dozor

- Výkon kontroly nad plněním povinností daných fyzickým a právnickým osobám z Nařízení ES, zákonů, vyhlášek a nařízení vlády.
- Plnění veřejného zájmu
 - Veřejný zájem je více než zájem mnoha lidí na věci
 - Veřejný zájem je stanovení obecných priorit
 - Veřejný zájem se nemusí nutně překrývat se zájmy jednotlivců

Státní (zdravotní) dozor

- Krajské hygienické stanice: předměty běžného užívání, stravovací služby (řídí Ministerstvo zdravotnictví)
- Státní veterinární správa (SVS): potraviny živočišného původu (maso, mléko, med a výrobky z nich), stravovací služby (řídí Ministerstvo zemědělství)
- Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI): potraviny mimo dozor SVS, vč. doplňků stravy (řídí Ministerstvo zemědělství)
- Státní ústav pro kontrolu léčiv (SÚKL): léčiva, zdravotnické prostředky, tkáně a orgány (řídí Ministerstvo průmyslu a obchodu)
- Česká obchodní inspekce (řídí Ministerstvo průmyslu a obchodu)

Typy deliktů

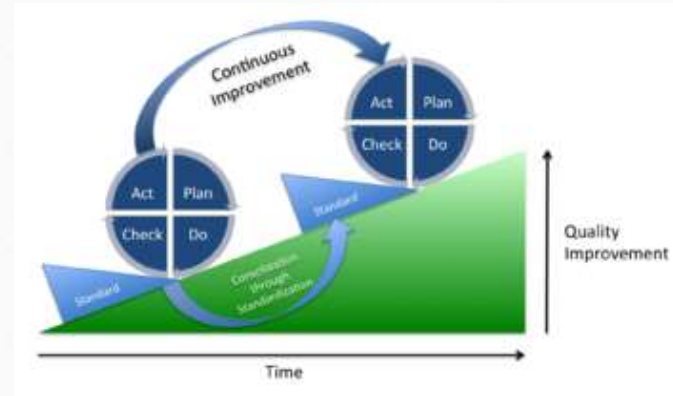
- Přestupek: nedodržení požadavku zákona; správní delikt
- Trestný čin: skutek definovaný Trestním zákoníkem
 - těžké ublížení na zdraví z nedbalosti (§ 147), těžké ublížení na zdraví z nedbalosti (§ 148): kdo z nedbalosti způsobí (těžkou) újmu na zdraví nejméně dvou osob proto, že hrubě porušil zákony o ochraně životního prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo **hygienické zákony**.

Systemy výměny informací

- Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva (RASFF)
 - Biologická, chemická a fyzikální rizika v potravinách
- Výstražný systém RAPEX pro nepotravinářské produkty
 - Riziko poranění, zásahu elektrickým proudem, uškrcení, požáru, vzplanutí, zadušení, vystavení účinku nebezpečných chemických látek

Systemy kvality

- Nad-zákonné aktivity
- ISO normy (ISO 9001 obecně, jen pro potraviny ISO 22.000)
- Normy obchodních řetězců

Závěr

- Poskytování služby obsahuje aspekt kvality, bezpečnosti a informací. Kvalita je nadřazený pojem, ale nemůže být dosažena, je-li produkt služby zdrojem zdravotního rizika.
- Státní dozor, vč. dozoru zdravotního, je pouze nedokonalým nástrojem k zajištění bezpečnost.
- Bezpečnost veřejnosti musí být zájmem každého zdravotnického profesionála.